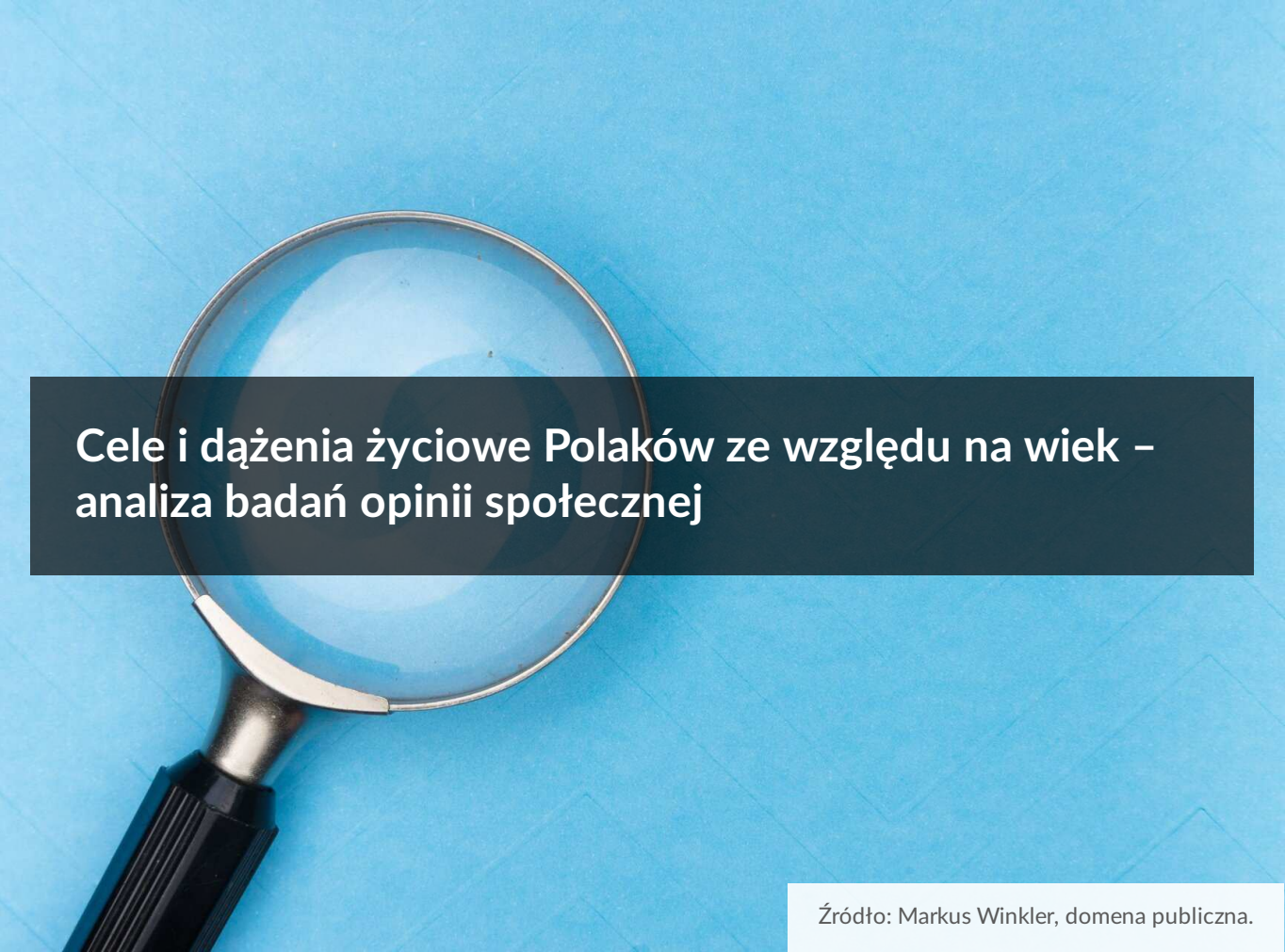

Cele i dążenia życiowe Polaków ze względu na wiek – analiza badań opinii społecznej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Cele i dążenia życiowe Polaków ze względu na wiek – analiza badań opinii społecznej

Źródło: Markus Winkler, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Analiza źródeł**”.

W zbiorach zadań i repetytoriach, a także w naszych e-materiałach pojawiają się zadania wymagające przeanalizowania materiałów źródłowych. Są to zarówno teksty prawnicze, jak i publicystyczne, wykresy i tabele odnoszące się do badań opinii publicznej. Jaka metoda analizy będzie najskuteczniejsza?

Najczęściej wykorzystywana przez uczniów technika polega na przeczytaniu pytania i przeszukiwaniu tekstu (tabeli, wykresu) w celu znalezienia odpowiedzi. Jednak ten sposób bywa zawodny. Odpowiedź na pytanie często wymaga znajomości całego fragmentu, może także polegać na opisanu jakiegoś szerszego kontekstu (mechanizmu prawniczego, tendencji socjologicznej, określonego ciągu argumentacyjnego). Samo przeczytanie materiału źródłowego pod kątem zadanego pytania może zatem nie wystarczyć; należałoby wcześniej uchwycić strukturę tekstu i wzajemne zależności. To właśnie przedstawimy w niniejszej serii materiałów.

Twoje cele

- Przeanalizujesz dane dotyczące celów i dążeń życiowych Polaków ze względu na wiek.
- Dokonasz selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego.
- Przedstawisz wnioski z analizy materiału.

Dla zainteresowanych

Badanie opinii publicznej

Badania opinii publicznej: historia, metody i ośrodki

Czynniki wpływające na decyzje o dokonanych wyborze w wyborach samorządowych – analiza badań opinii społecznej

Częstotliwość palenia papierosów w poszczególnych grupach wiekowych – analiza badań opinii społecznej

Cele i dążenia życiowe Polaków ze względu na wiek – analiza badań opinii społecznej

Korupcja w służbie zdrowia – analiza badań opinii społecznej

**Czynniki sprzyjające
bogaceniu się – analiza
badań opinii społecznej**

Przeczytaj

Jak poprawnie odczytywać wyniki badań społecznych?

Dane liczbowe można zaprezentować na kilka sposobów. Dodatkowym utrudnieniem jest zrozumienie zależności między danymi liczbowymi a opisami, stanowiącymi kluczową część składową badań. Jak zatem podejść do badania, aby końcowe wnioski były zgodne z danymi?

Ogólne zapoznanie się z materiałem

Najpierw należy zwrócić uwagę na takie kwestie, jak temat badania, zadane respondentom pytania, poszczególne opisy wykresu lub tabeli. Następnie przeanalizować wszelkie wyróżnione w badaniach kategorie, dla których wskazywane są dane zawarte w tabeli bądź pokazane na wykresie. Chodzi o takie kategorie, jak np. podział na grupy wiekowe, poziomy zainteresowań, płeć, przedziały cenowe itp. Jeśli badania przeprowadzane były w kilku okresach, należy zwrócić uwagę na przebieg ewentualnych zmian oraz przepływ głosów. To sprawa kluczowa – w poszczególnych okresach respondenci zmieniają swoje poglądy i zazwyczaj całe badania mają charakter gry o sumie zerowej. To znaczy, że jeśli w jednym wskaźniku głosów ubywa, w innym (bądź w innych) musi przybywać. Nie jest to oczywiście do końca prawda, gdyż istnieje pewna grupa respondentów, którzy w określonych badaniach nie stanowią zaplecza badawczego, dystansując się od wyboru (Nie mam zdania, Trudno powiedzieć).

Klasycznym przykładem są badania dotyczące poparcia politycznego, w których może się okazać, że między poszczególnymi okresami badawczymi przybyło bądź ubyło głosów wszystkim ugrupowaniom. Czy jest to rzeczywiście możliwe? Tak, ponieważ mogli się uaktywnić respondenci dystansujący się do tej pory od wyrażania jakiegokolwiek poglądu. Dokonujące się zmiany w polityce mogły ich nakłonić do przełamania własnej niechęci i uaktywnienia się (choćby w kwestii wyrażenia takiej czy innej opinii).

Analiza tendencji

Najtrudniejszą bodaj sprawą w analizie jest dostrzeżenie uwidaczniających się tendencji. Jeśli bowiem badania obejmują pewien okres (kilka miesięcy, a nawet lat), wtedy z danych można odczytać, jaki kierunek mają dokonujące się zmiany. Przykładem może być wzrost poparcia dla jakiejś sprawy i równoczesny spadek dla innej.

Tendencja może dotyczyć jednak nie tylko zmian w obrębie poszczególnych lat, ale także kategorii badawczych – osób w pewnym wieku, osób mieszkających w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców, osób o określonych poglądach politycznych itp. Skutkiem tego jest rzeczywiście skomplikowana struktura danych, w obrębie której trzeba zauważyć interesujące nas wskazania.

Obliczanie wzrostu i spadku procentowego

Jednym z najczęściej pojawiających się zadań odnoszących się do wyników badań sondażowych są te polegające na obliczaniu wzrostu i spadku procentowego jakiegoś wskazania.

Jeżeli dla przykładu obliczamy wzrost procentowy cen między okresem realizacji badań, nie sprawi nam to większego problemu. Mając dane z dwóch badań, gdzie w badaniu pierwszym cena danego artykułu wyniosła 50 zł, a w drugim 70 zł, wzrost procentowy wynosi 40%. Skąd to się wzięło?

Otóż 50 zł (czyli wartość wyjściowa) to 100%. Różnica między 50 a 70 to owo poszukiwane x , którego wartość nas interesuje, bo o tyle wzrosła cena. Pytamy jednak nie o wartość wyrażoną w złotych (20 zł), ale w procentach. Stąd musimy obliczyć, jaki procent z 50 zł stanowi 20 zł (czyli 40%).

Trochę trudniej będzie w postępowaniu odwrotnym, choć nasz poszukiwany x wyrażony w złotych nie zmieni się i wynosić będzie 20 zł. Jednak wtedy początkowe 100% to 70 zł, dla których owa zmiana stanowić będzie 28,5%.

Zmiany udziału procentowego

Jeżeli badanie dotyczy zmian udziału procentowego partii w zagospodarowaniu sceny politycznej, w całym postępowaniu kryje się pewna pułapka. Mamy bowiem do czynienia z „podwójnym oprocentowaniem”, gdzie znak procentów odnosi się zarówno do wartości bazowej, jak i poszukiwanej zmiennej.

Prześledźmy to na przykładzie: między dwoma okresami badań poparcie dla jakiejś partii wzrosło z 12 do 23%. Na pytanie: „O ile procent wzrosło poparcie dla tej partii?” najczęściej udzielana odpowiedź brzmi: o 11%, co niestety jest błędem.

Dlaczego? Gdyż pytanie o procenty nie odnosi się do zmian wyrażanych bezpośrednimi danymi, ale obrazującymi, o jaką część stanu początkowego powiększył się (lub pomniejszył) stan końcowy. W takim razie prawidłowa odpowiedź brzmi: o 91%.

Dla rozwiązania tego dylematu wartość bezpośrednio wyrażanych danych określa się mianem punktów procentowych, które przy obliczaniu zmian procentowych należy traktować jak zwykłe dane liczbowe.

Opisane powyżej zagadnienie może powodować niemałe zamieszanie, bo wartości wyrażane w procentach mogą radykalnie zmieniać odbiór określonej dynamiki zmian. Jeżeli bowiem wynik jednej partii wzrósł z 33 do 44%, a drugiej – z 2 do 6%, to na pierwszy rzut oka widać, komu wzrosło więcej i kto stanowi realną siłę na scenie politycznej. Istotne jest więc pytanie: więcej czego? Jeżeli bowiem zapytamy o procenty, wtedy poparcie dla pierwszej partii wzrosło o 33%, drugiej zaś – o 200%!

Kiedy 0% to 100%?

Spadek wyrażony w procentach (nie w punktach procentowych), który sięga 0% (zera), zawsze jest maksymalny i wynosi 100%. Zatem jeśli poparcie dla ugrupowania spadło z 50 do 25%, to spadek wynosi 50%. Jeśli zaś z 1 do 0%, to spadek jest całkowity i wynosi 100%.

Cele i dążenia życiowe Polaków ze względu na wiek (CBOS, kwiecień 2006)

Cele, jakie człowiek stawia sobie w życiu, z oczywistych względów są różne – ze względu na wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania czy też płeć. Jest tak przede wszystkim dlatego, że jesteśmy różni i mamy własne, niepowtarzalne motywacje. Wiele badań wskazuje jednak na to, że w obrębie określonych kryteriów można wskazać cele typowe dla poszczególnych grup: kobiet i mężczyzn; mieszkańców wsi, miasteczek i miast; osób z danym wykształceniem; ludzi młodych, w wieku średnim i osób starszych. To ostatnie kryterium stanowić będzie dla nas podstawę do badania. Być może wnioski, jakie się wyłonią, pomogą nam zrozumieć nie tylko siebie, ale i tych, z którymi się spotykamy.

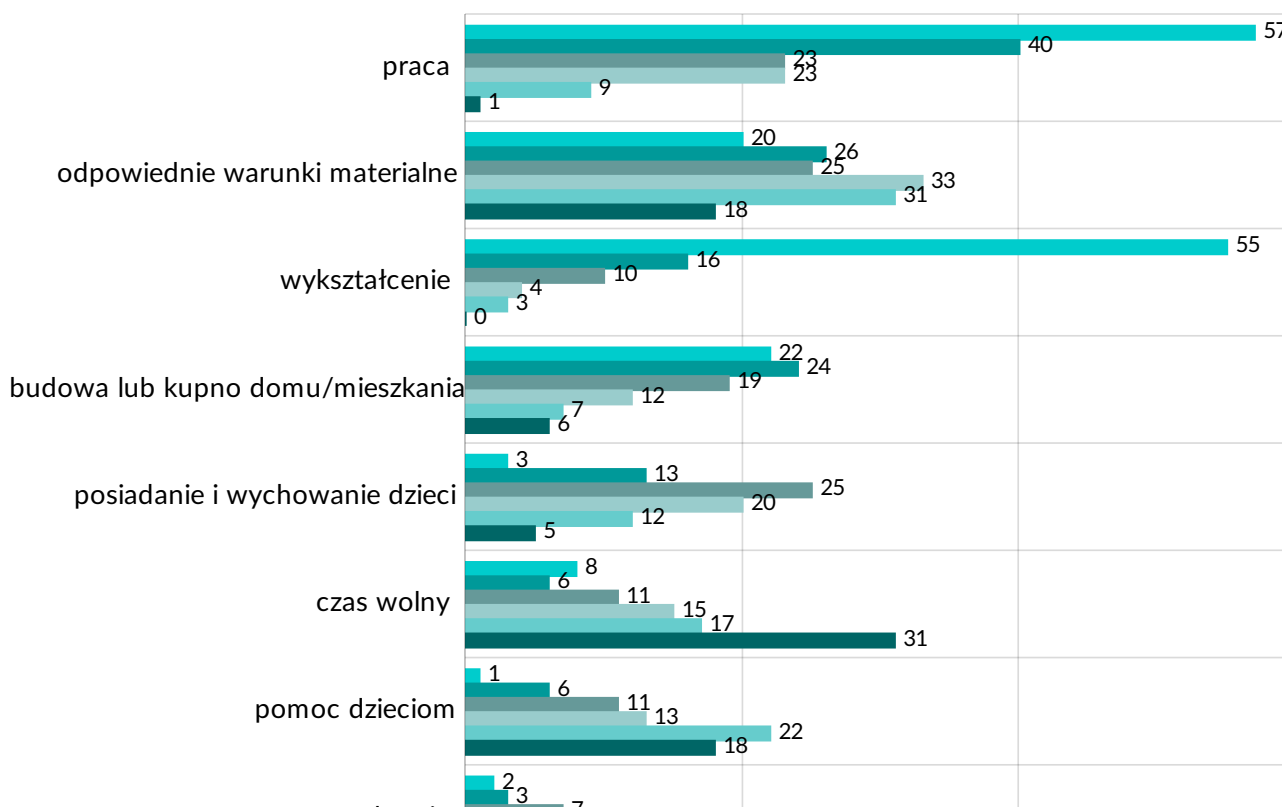
Polecenie 1

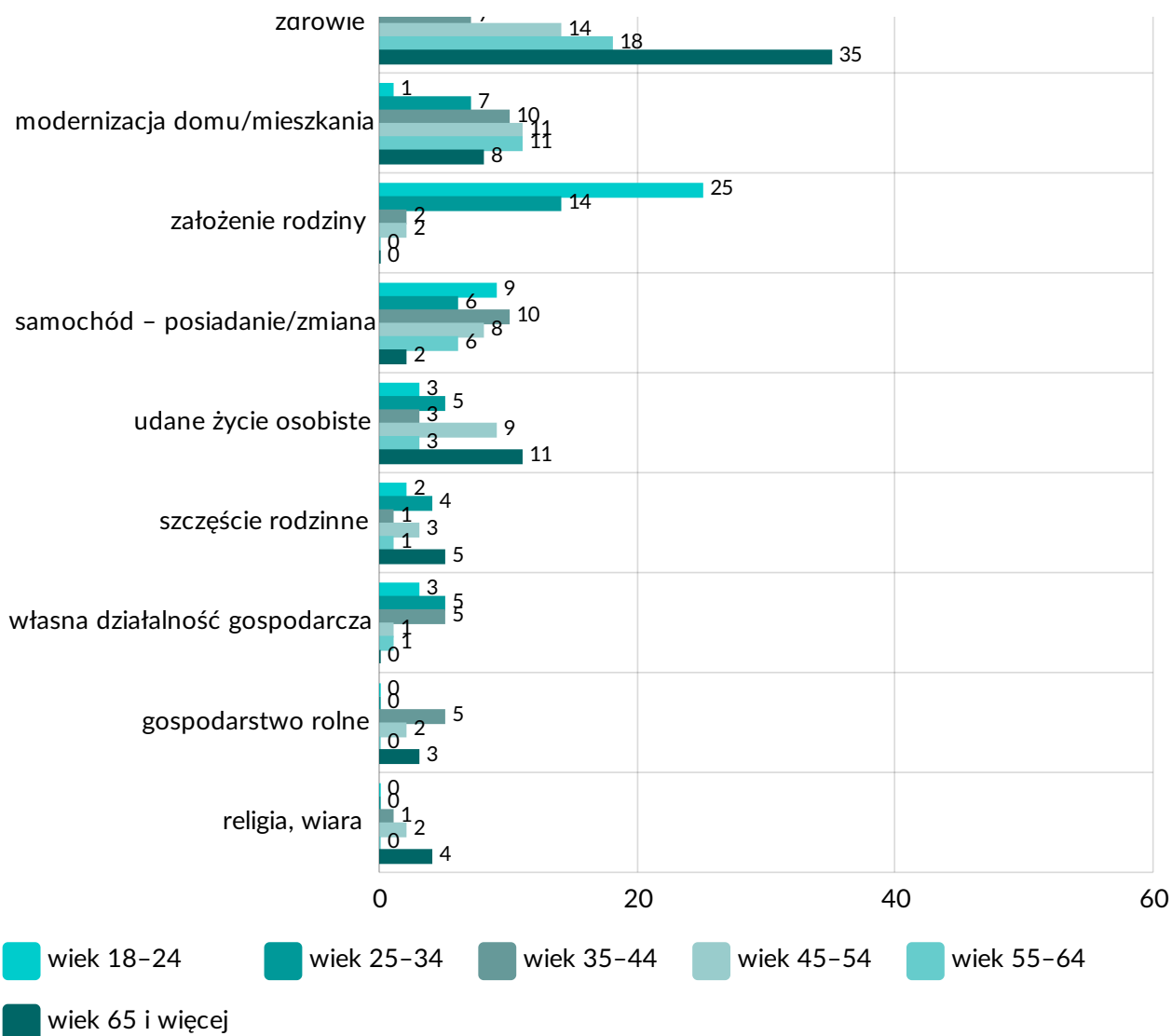
Zapoznaj się z poszczególnymi kategoriami danych przedstawionych na wykresie.

Następnie odpowiedz na pytania:

- Zastanów się, jakie znaczenie mają poszczególne kryteria (cele i dążenia)?
- Zapoznaj się z poszczególnymi słupkami danych – czy odnajdujesz tu jakieś ważne tendencje?
- Jaki charakter mają zmiany – gwałtowny czy systematyczny? Liniowy czy różnokierunkowy?
- Jak duże są dysproporcje między poszczególnymi wskazaniem?
- Co można powiedzieć o najbardziej zauważalnych wskazaniach?

Cele i dążenia życiowe Polaków (zróżnicowane ze względu na wiek, dane w %)

* Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymieniać różne cele i dążenia.

Oprac. na podst.: CBOS, *Cele i dążenia życiowe Polaków*, „Komunikat z badań” BS/69/2006.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

opinia publiczna

reakcja zbiorowości na zdarzenia, zjawiska wywołane działaniem władz, instytucji wchodzących w skład szeroko rozumianej sfery publicznej; najogólniej oznacza aprobatę lub dezaprobatę dla widocznych w przestrzeni publicznej stanowisk, zachowań artykułowaną przez jakąś część społeczeństwa, zbiorowości

punkt procentowy (p.p.)

jednostka różnicy między dwiema wartościami wyrażanymi w procentach; wykorzystywana w porównaniach, np. jeśli udział wyborców partii X w styczniu wyniósł 20%, a w lutym – 35%, to ten udział wzrósł o 15 punktów procentowych (a nie o 15%)

respondent

podmiot (najczęściej osoba, ale także podmiot prawny), który przekazuje dane do celów statystycznych; w badaniu sondażowym osoba wylosowana z populacji, która odpowiada na pytania wywiadu zadawane przez ankietera lub pytania ankiety (przez samodzielne wypisywanie odpowiedzi w formularzu)

różnica procentowa

różnica między dwiema wielkościami wyrażonymi w procentach, podawana w jednostkach: punkty procentowe (p.p.)

tendencja

skłonność do zachowań określonego typu (niepojawiających się stale, ale co jakiś czas) albo zmieniające się stany rzeczy (np. pomiary wartości jakiejś cechy), które pozwalają prognozować stałą zmianę w czasie wartości tej cechy (np. tendencja malejąca lub rosnąca)

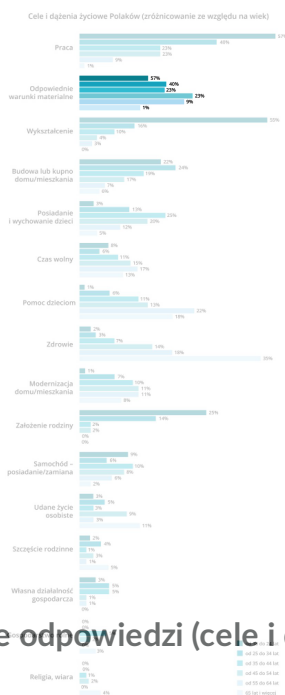
Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z analizą strony formalnej (kliknij poszczególne kategorie legendy) i treściowej danych zaprezentowanych w badaniu CBOS, a dotyczących celów i dążeń życiowych Polaków. Następnie zapisz w punktach notatkę, w której zawrzesz najważniejsze dla ciebie kroki metody analitycznej.

Analiza strony formalnej

Wskazania procentowe dla poszczególnych dążeń w każdej z wyróżnionych grup wiekowych.

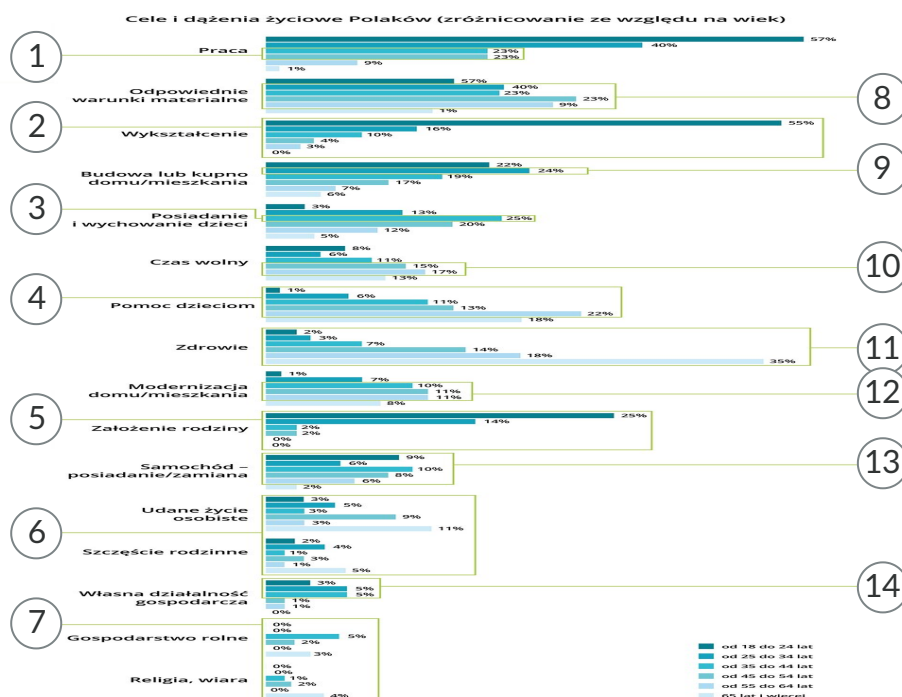

Możliwe odpowiedzi (cele i dążenia).

Cele i działania Polaków (zróżnicowanie ze względu na wiek)

Kategoria	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55 lat i więcej
Praca	57%	43%	23%	1%	1%
Odpowiednie warunki materialne	1%	2%	23%	23%	2%
Budowa lub kupno domu/mieszkania	2%	1%	2%	23%	2%
Posiadanie i wychowanie dzieci	2%	1%	2%	23%	2%
Czas wolny	2%	1%	2%	23%	2%
Pomoc dzieciom	2%	1%	2%	23%	2%
Odpowiednie warunki materialne	2%	1%	2%	23%	2%
Zdrowie	2%	1%	2%	23%	2%
Wykształcenie	2%	1%	2%	23%	2%
Modernizacja domu/mieszkania	2%	1%	2%	23%	2%
Budowa lub kupno domu/mieszkania	2%	1%	2%	23%	2%
Założenie rodziny	2%	1%	2%	23%	2%
Posiadanie i wychowanie dzieci	2%	1%	2%	23%	2%
Samochód - posiadanie/zamiana	2%	1%	2%	23%	2%
Czas wolny	2%	1%	2%	23%	2%
Udane życie osobiste	2%	1%	2%	23%	2%
Pomoc dzieciom	2%	1%	2%	23%	2%
Szczęście rodzinie	2%	1%	2%	23%	2%
Zdrowie	2%	1%	2%	23%	2%
Własna działalność gospodarcza	2%	1%	2%	23%	2%
Modernizacja domu/mieszkania	2%	1%	2%	23%	2%
Gospodarstwo rolne	2%	1%	2%	23%	2%
Założenie rodziny	2%	1%	2%	23%	2%
Religia, wiara	2%	1%	2%	23%	2%

Analiza strony treściowej

Widać, że „praca” staje się coraz mniej istotnym celem wraz z upływem lat, jednak spadek ten nie ma charakteru liniowego: dla dwóch wyróżnionych grup wiekowych (35–44, 45–54) wskazania okazały się identyczne; bardzo niski odsetek wśród osób najstarszych.

2

W przypadku „wykształcenia” wystąpiła bardzo wyraźna zależność: im młodsze osoby, tym bardziej stanowi ono istotny cel; widać dużą dysproporcję między wskazaniem grupy 18–24 a resztą badanych.

3

Dążenie do „posiadania i wychowania dzieci” do pewnego okresu liniowo nasila się, a później także liniowo słabnie.

4

Odsetek osób, dla których celem jest „pomoc dzieciom”, systematycznie wzrasta aż do grupy 55–64, by nieznacznie opaść w grupie osób w wieku emerytalnym.

5

„Założenie rodziny” stanowi bardzo istotny element dążenia w grupie najmłodszych pełnoletnich, potem gwałtownie spada, wciąż jednak zachowując dość wysoki odsetek; w kolejnych grupach dążenie to zachowuje bardzo niski poziom, by wreszcie spaść do zera.

6

Zaskakująca zgodność przemienności faz o charakterze wzrost–spadek w przypadku dążeń do „udanego życia osobistego” i „szczęścia rodzinnego”.

7

Zaskakujące nieregularności z wieloma momentami pełnego zaniku dążenia w przypadku „gospodarstwa rolnego” oraz „religii, wiary”.

8

W grupie 45–64 o kilka punktów procentowych więcej osób ujawniło dążenie do „odpowiednich warunków materialnych” niż w grupie 25–44.

9

„Budowa lub kupno domu/mieszkania” uzyskało najlepszy wynik wśród osób w wieku 25–34 lata; w dalszych grupach spada liniowo.

10

„Czas wolny” najbardziej ceniony jest wśród grupy będącej w drugiej fazie wieku produkcyjnego (45–64).

11

„Zdrowie” staje się systematycznie sprawą coraz ważniejszą, by dla 35 proc. osób w wieku emerytalnym stać się najważniejszym celem.

12

Dla osób w wieku 35–64 lata „modernizacja domu/mieszkania” znajduje zdecydowanie najwięcej zwolenników.

13

Posiadanie samochodu we wszystkich grupach poza najstarszą oznacza pewne podobieństwo zainteresowań; w najstarszej to dążenie zdecydowanie spada.

14

„Własna działalność gospodarcza” stanowi przedmiot dążeń dla trzech najmłodszych grup, potem niemal zanika, by w grupie najstarszej nie stanowić istotnego celu.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje notatki:

Ćwiczenie 1

Odpowiedz, w jakich dążeniach poszczególne grupy wiekowe samodzielnie uzyskały najwyższe wskazania? Podaj odsetek głosów, jaki zdobyły.

Ćwiczenie 2

Podaj dążenia, które zgromadziły największy odsetek w ramach danej grupy wiekowej. Podaj jego wysokość.

Ćwiczenie 3

Napisz, w jakiej grupie osób ujawniły się najbardziej wyraziste cele i dążenia. Wymień je i spróbuj wyjaśnić, dlaczego tak jest.

Ćwiczenie 4

Porównując ze sobą grupy 18-24 i 25-34-latków, napisz, o ile procent spadł wybór „wykształcenia”? Z czego może wynikać ten spadek?

Ćwiczenie 5

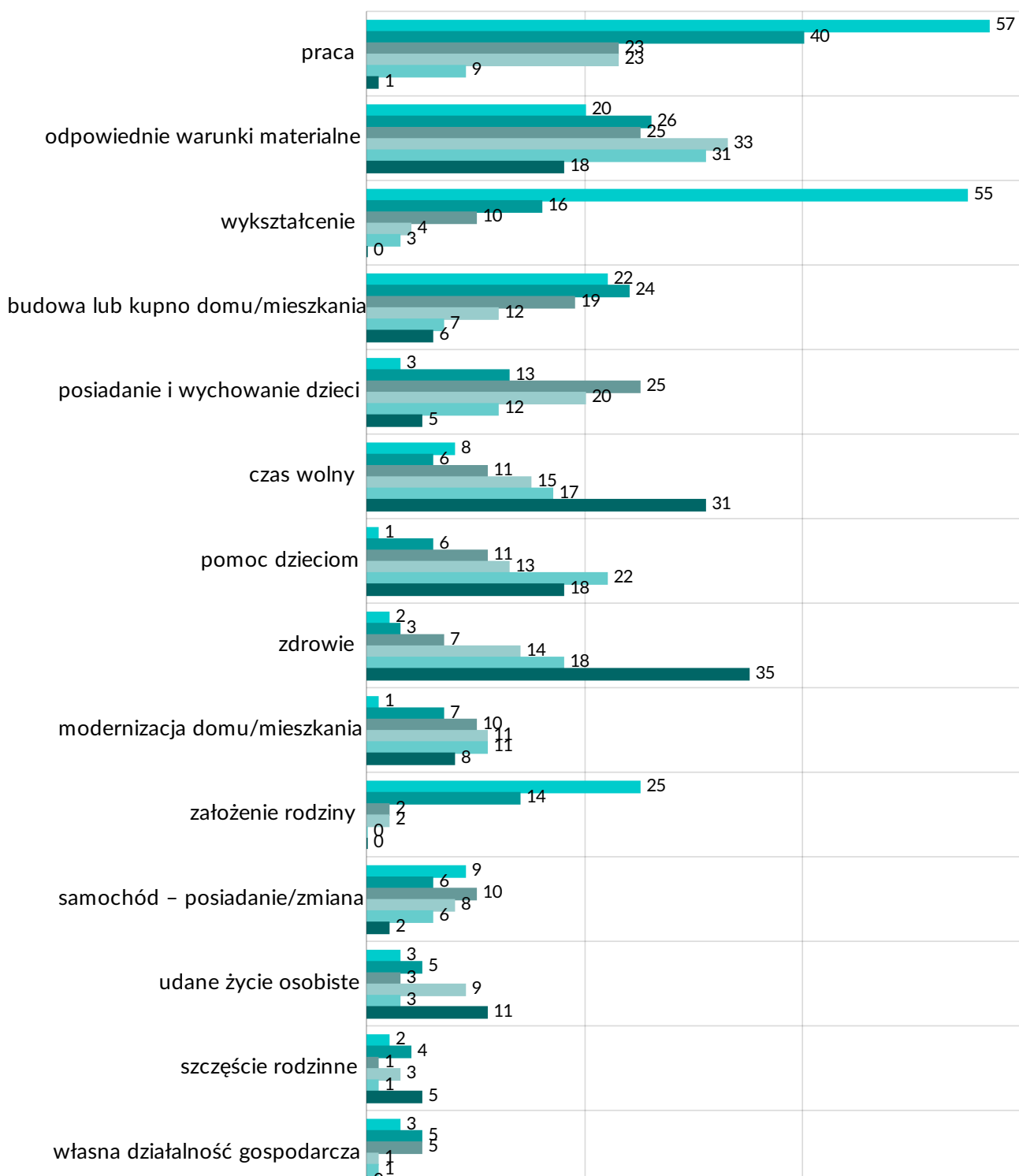
W przypadku którego dążenia występuje najmniejsza procentowa różnica między najwyższym i najniższym wskazaniem? Napisz, o ile procent więcej wskazań zdobył głos najsilniejszy od najłabszego.

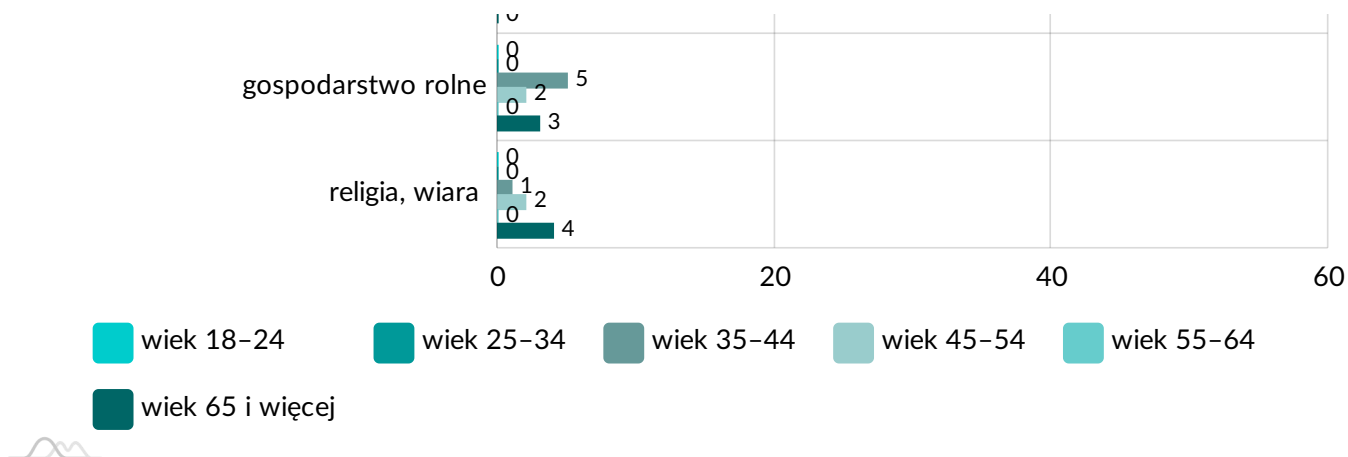
Ćwiczenie 6

W ramach którego dążenia zanotowano największy spadek i największy wzrost między sąsiadującymi bezpośrednio wskazaniem (grupami wiekowymi)? W odpowiedzi uwzględnij dwa kryteria: wyrażone w procentach i punktach procentowych.

Audiobook

Cele i dążenia życiowe Polaków (zróżnicowane ze względu na wiek, dane w %)

* Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymieniać różne cele i dążenia.

Oprac. na podst.: CBOS, *Cele i dążenia życiowe Polaków*, „Komunikat z badań” BS/69/2006.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 1

Wysłuchaj komentarza do badań przeprowadzonych przez CBOS i wykonaj zadania.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PPJh4ZNTA>

Komentarz do badań

Podejmując się próby skomentowania wyników badania dotyczącego celów i dążeń Polaków, popatrzymy na to głównie z punktu widzenia nie grup, ale samych dążeń.

Widać wyraźnie, że dwa ostatnie cele („gospodarstwo rolne”, „religia, wiara”) uzyskały zdecydowanie najmniej wskazań. Zwróćmy uwagę na dwie kwestie: w przypadku „gospodarstwa rolnego” mamy do czynienia z czymś, co jako dążenie jest znane z bliska tylko pewnej (systematycznie zmniejszającej się) części społeczeństwa. Pytając o taką kwestię mieszkańców miast, w pewnym sensie z góry skazuje się to pytanie na porażkę, bo trudno sobie wyobrazić, aby była to kwestia stanowiąca dla nich coś istotnego, nawet w wyobrażeniach. Gdyby jednak dążenie to zamienić na przykład: „posiadanie ziemi poza miastem, na wsi”, to z pewnością byłoby to coś, co dla wielu osób z miasta stanowiłoby wielki, życiowy cel.

Kwestia „religii, wiary” także wymaga skomentowania. Z przytoczonych danych wydawać by się mogło, że społeczeństwo nie uważa spraw religii za coś, co mogłoby stanowić samodzielny, życiowy cel. Na sprawę religii należy jednak patrzeć inaczej niż w przypadku pozostałych celów, które mają wymiar materialny. Z kolei wiara stanowi sferę ludzkiej duchowości i sumienia. Czy rzeczywiście można wskazać ją jako cel i ustawić w szeregu z takimi sprawami jak samochód, działalność gospodarcza czy dom? Wydaje się, że zostało tu zastosowane to, co profesor Ryszard Dyoniziak w książce „Sondaże a manipulowanie społeczeństwem” określa mianem „błędu bezzasadnego porównania”. Można sobie przecież wyobrazić, że istnieje cała gama celów niematerialnych, które można ze sobą zestawiać. Ale jak potraktować porównanie szczęścia rodzinnego z budową domu? Czyż budowa nie jest jednym z jego istotnych warunków? A przecież na podstawie uzyskanych wyników nic takiego się nie ujawnia. Mało tego – ów dom okazałby się czymś dalece (w ogólnym rozliczeniu) ważniejszym.

W poszczególnych celach widać pewną określoną dynamikę, która po dłuższym zastanowieniu wydaje się dość uzasadniona. Dla przykładu „praca” lub „wykształcenie” stanowią znakomity (ponieważ niezmiernie wyrazisty) przykład zależności między upływającym czasem a natężeniem danego dążenia. Dla grupy najmłodszych dorosłych oba te cele są albo początkowo realizowane, albo też (z racji nauki, studiów) dopiero stanowią określony plan. Im później, tym wyraźniej widać, że „praca” i „wykształcenie” są już (prawdopodobnie) dążeniem zrealizowanym, przynajmniej dla dużej części społeczeństwa. Podobnie jest z „założeniem rodziny”. Spadek w kolejnych okresach ujawnia z kolei dynamikę zawierania małżeństw. Zatem można wywnioskować, że w grupie 18–24-latków istnieje największa liczba osób stanu wolnego, w grupie 25–34-latków jakaś spora część doświadcza już zmiany stanu cywilnego, a w kolejnych grupach to dążenie jest najmniejsze (aż w końcu zanika), gdyż tylko niewielki procent osób go nie spełniło.

Wyraźnie widać też pewną logikę między dążeniami „budowa lub kupno domu, mieszkania” i „posiadanie i wychowanie dzieci”. Dom lub mieszkanie chce mieć się wcześniej (przynajmniej na poziomie dążeń), aby móc do niego wprowadzić upragnione i narodzone po jego wybudowaniu (kupnie) dzieci. Ujawniło się to w wynikach ankiety: chęć budowy (zakupu) lokum dominuje bowiem w grupie 25–34-latków, natomiast chęć założenia rodziny deklaruje spora grupa 35–44-latków. Poza tym warto dostrzec dynamikę tych dwóch celów: stają się one coraz mniej

pożądane z racji (prawdopodobnie) ich uzyskania. Występuje moment szczytowy, do którego pragnienie tych celów liniowo narasta, a następnie liniowo zaczyna spadać.

Inną dynamikę wykazują na przykład „odpowiednie warunki materialne” – choć oczywiście są pewne różnice, czasami dość wyraźne, to jednak są one ważne dla znaczącego odsetka osób z każdej grupy wiekowej. Wydaje się, że to dążenie nie jest celem „punktowym”, który się trwale osiąga (jak na przykład kupno domu), ale czymś, o co trzeba przez całe życie zabiegać. To samo dotyczy zresztą modernizacji mieszkania (kupuje się raz, modernizuje się wiele razy) czy posiadania, zmiany samochodu (rzecz, która mimo pewnych kosztów może być wielokrotnie zmieniana).

Przykładem zależności poziomu wskazań od wieku (o odmiennej dynamice niż w przypadku grupy 18–24-latków) jest „zdrowie”. Liniowość tego wskazania daje chyba jasność, że w miarę starzenia się i spadku sił staje się ono coraz bardziej istotne. Warto przypomnieć sobie, czego życzymy sobie nawzajem na przykład z okazji świąt Bożego Narodzenia. Ludzie starsi często mówią wtedy: „Przede wszystkim zdrowia, bo jak zdrowie będzie, to wszystko inne będzie”. Dla osoby młodej tak postawiona sprawa może być niezrozumiała, ale dla osób po sześćdziesiątym piątym roku życia ma to jednoznaczne uzasadnienie. Chyba że żyjemy w czasach pandemii. Wtedy wskazania respondentów w tej kwestii mogą być zupełnie inne.

Ciekawe jest też to, że tak niewiele osób wskazało „własną działalność gospodarczą” jako życiowy cel. Patrząc na poziom wskazań (3–5%), widać, że chyba niewiele osób wiąże realizację tego celu z posiadaniem domu lub mieszkania, chociaż wydaje się to najlepszą drogą do tego celu. Odpowiedzią może być po prostu to, że firma nie jest celem samym w sobie, a jedynie środkiem do niego. Stąd też, mimo że odsetek osób prowadzących (bądź planujących) własną działalność gospodarczą może być większy, część z nich nie wskazała tego jako cel czy dążenie życiowe.

Na koniec trzeba zwrócić uwagę na podobieństwo dynamiki celów: „szczęście rodzinne” i „udane życie osobiste”. Skoro zostały zaprezentowane w postaci dwóch celów, to z pewnością coś sprawiło, że więcej wskazań było w przypadku „szczęścia osobistego”. Można jednak zadać także pytanie, czy nie jest to coś znacząco pokrewnego, skoro dokładnie w tych samych momentach są wzrosty i

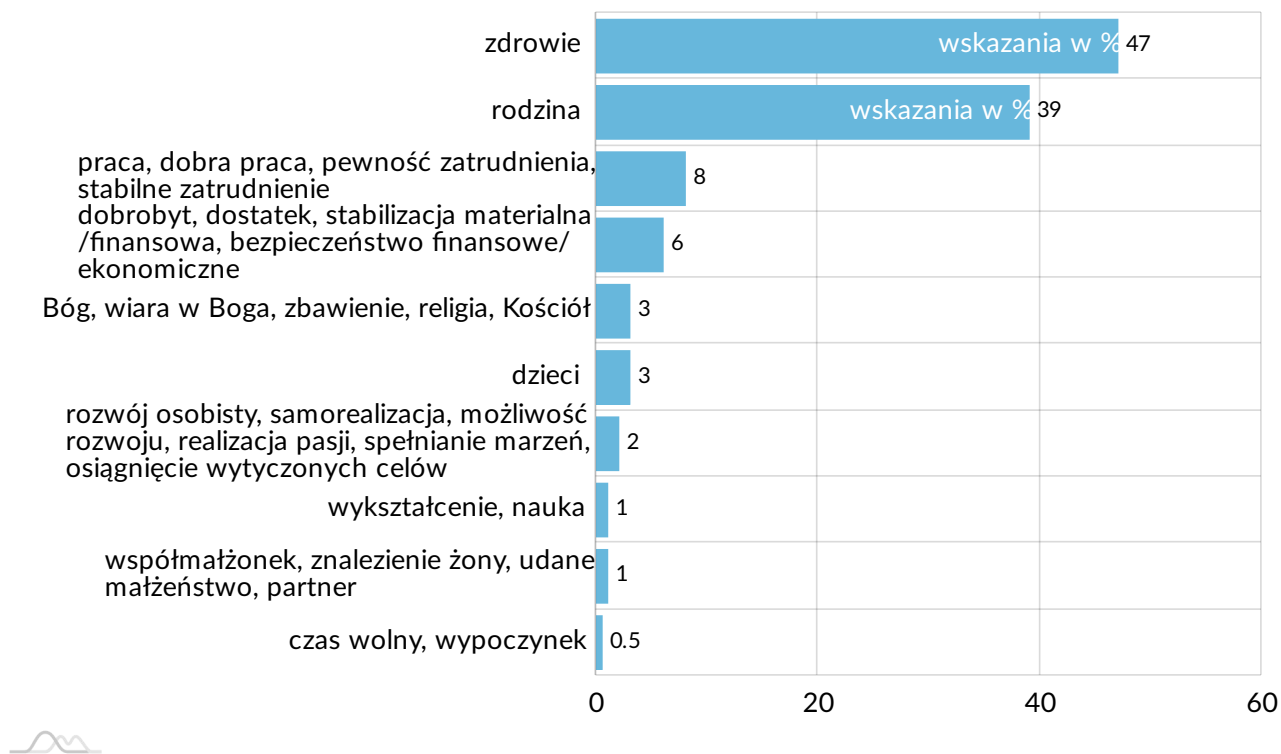
spadki, a różnica dotyczy jedynie wielkości wskazań. To przypuszczenie, ale przecież wielkość wskazań mogła wynikać jedynie z pewnego sposobu skojarzenia hasła i jego odbioru, a nie realnej treści w nim zawartej.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Przeanalizuj dane z wykresu i wykonaj zadanie.

Co dla Pana(i) jest najważniejsze w życiu? (2020 r.)

* Wartości nie sumują się do stu, bo respondenci mogli wybrać kilka kategorii; poza tym na wykresie zostały przedstawione tylko niektóre z nich.

Oprac. na podst.: CBOS, *Wartości w czasach zarazy*, „Komunikat z badań” nr 160/2020, Warszawa 2020.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Dane przedstawione na wykresie pochodzą z roku 2020 – pierwszego roku pandemii COVID-19. Porównaj je ze wskazaniami z analizowanego badania CBOS i przedstaw swoją opinię na temat zmian w wartościach i dążeniach Polaków.

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Szymańska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Cele i dążenia życiowe Polaków ze względu na wiek – analiza badań opinii społecznej

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

9) interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów), formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje dane dotyczące celów i dążeń życiowych Polaków ze względu na wiek;
- dokonuje selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego;
- przedstawia wnioski z analizy materiału.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

Uczniowie zapoznają się z zasadami analizy danych – widżet: „Jak poprawnie odczytywać wyniki badań społecznych?” w sekcji „Przeczytaj”.

Faza wstępna:

1. Rozpoznanie wiedzy wstępnej. Uczniowie odpowiadają na pytanie: „Jakie waszym zdaniem są dążenia Polaków w różnym wieku?”.
2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.
3. Wyjaśnienie uczniowskich wątpliwości dotyczących zasad analizy danych.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie w parach samodzielnie analizują tabelę z wynikami badania CBOS i odpowiadają na zadane w poleceniu pytania (sekcja „Przeczytaj”). Następnie chętne pary przedstawiają rezultaty swojej pracy. Odpowiedzi są dyskutowane na forum klasy i uzupełniane.
2. Schemat. Zespół klasowy zapoznaje się z analizą strony formalnej i treściowej danych zaprezentowanych w badaniu CBOS. Uczniowie sporządzają notatki.
3. Podział na grupy. Każdy zespół wykonuje ćwiczenia z sekcji „Schemat”. Po upływie wyznaczonego czasu grupy prezentują swoje rozwiązania, porównują je i weryfikują.
4. Praca z audiobookiem. Po wysłuchaniu komentarza do badań CBOS uczniowie w kilkusobowych grupach wykonują dołączone do niego ćwiczenie. Następnie losowo zmieniają grupy i wymieniają się swoimi spostrzeżeniami. Chętne/wybrane osoby dzielą się swoimi opiniami na forum klasy. Mogą też

wskazać, z jakimi opiniami usłyszanymi w innych grupach się nie zgadzają i dlaczego.

Faza podsumowująca:

1. Chętne/wybrane osoby podsumowują zajęcia z własnego punktu widzenia.

Praca domowa:

1. Przeprowadź wśród swoich bliskich sondaż na temat ich celów i dążeń. Porównaj wyniki ze wskazaniami odpowiednich grup wiekowych. Sformułuj wnioski.

Materiały pomocnicze:

- CBOS, *Cele i dążenia życiowe Polaków*, „Komunikat z badań” BS/69/2006.
- CBOS, *Wartości w czasach zarazy*, „Komunikat z badań” nr 160/2020, Warszawa 2020.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Schemat” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.